

Uttalande med anledning av religion som grund för asyl i Sverige

En flykting är enligt FN:s flyktingkonvention den som känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp. Trots att förföljelse på grund av religiös tillhörighet är en av grundpelarna i flyktingkonventionen så finns det uppenbara tillkortakommanden vad gäller kunskap och förståelse för religion som asylskäl hos svenska migrationsmyndigheter.

I rapporten "Skilda världar – kyrkornas verklighetsbeskrivning av det som brister i det svenska asylsystemet" (Sverige kristna råd 2009) påpekades att det finns något som kan liknas vid en religiös analfabetism på många håll i det svenska samhället, vilket även kan skönjas hos svenska migrationsmyndigheter. Flera av de konkreta fall vi lyfte fram i rapporten handlade om människor vars religiösa tillhörighet ifrågasatts av svenska myndigheter, eller där den förföljelse de riskerade bagatelliserats. Ofta handlar det om religiösa minoriteter. Ibland handlar det om konvertiter.

Det nyligen uppmärksammade fallet i Fellingsbro med de iranska kvinnorna Amireh Alirezai och Zeinab Zawar, mor och dotter, som konverterat till kristendomen och ändå riskerar utvisning till Iran är ännu ett i raden av fall som illustrerar en påtaglig brist i den svenska rättssäkerheten på religionsfrihetens och asylrättens område.

Frågor om bedömning av religiös övertygelse är inte enkla, och vi är medvetna om att svenska migrationsmyndigheter har ett svårt uppdrag. Vissa steg framåt har också tagits sedan rapporten "Skilda världar" kom, inte minst av Migrationsverket som har tagit fram ett rättsligt ställningstagande om religion och asyl, delvis utifrån Migrationsöverdomstolens dom från november 2011. Men det finns fortfarande områden där en fördjupad analys kan behövas.

I en dom från EU-domstolen i Luxemburg den 5 september 2012 konstateras att religionsfriheten är en av grundvalarna i ett demokratiskt samhälle och utgör en grundläggande mänsklig rättighet. En kränkning av religionsfriheten kan vara så pass allvarlig att den kan jämföras med brott mot rätten till liv eller brott mot förbudet mot tortyr, fastslår EU-domstolen. Domen handlar om tolkningen av EU:s skyddsgrundsdirektiv, d.v.s. grunderna för att bedömas som flykting eller skyddsbehövande i övrigt i relation till två konkreta fall där religion som grund för asyl åberopats. Av domen framgår att begreppet religion omfattar även deltagande i offentliga gudstjänster, enskilt eller tillsammans med andra och att ett förbud mot detta kan medföra en sådan förföljelse som grundar ett skyddsbehov. Domen betonar att det strider mot EU-rätten att avslå en asylansökan med uppmaningen att den sökande inte ska utöva sin religion offentligt och därigenom undvika förföljelse. I domen står det följande: "När det har fastställts att den berörde vid återvändandet till sitt ursprungsland kommer att utföra religiösa handlingar som innebär en verklig risk för förföljelse, ska vederbörande tillerkännas flyktingstatus enligt artikel 13 i direktivet. Den omständigheten att vederbörande kan undvika risken genom att avstå från vissa religiösa handlingar saknar i princip relevans." (EU-domstolen 5 september 2012 i de förenade

målen C-71/11 och C-99/11). Domen fastställdes efter att Amireh och Zeinab hade fått sitt lagakraftvunna utvisningsbeslut.

I Amirehs och Zeinabs fall ifrågasatte Migrationsdomstolen i Göteborg inte att konvertering till kristen tro är ett allvarligt brott i Iran som kan innebära dödsstraff. Det ifrågasattes heller inte att de båda kvinnorna har döpts eller i övrigt deltagit aktivt i församlingens verksamhet. Dock bedömde domstolen att deltagandet mer hade fyllt en social funktion än att vara uttryck för en genuin kristen tro. (UM 448-12, 15 maj 2012)

Vad är en genuin kristen tro? Vem är kapabel att avgöra det? Pastorn från kvinnornas församling i Fellingsbro har liksom många andra uttalat sig till stöd för Amireh och Zeinab och vittnat om äktheten i deras kristna tro och engagemang i församlingen. Migrationsdomstolen i Göteborg hävdar dock i sin dom att "det vittnesmål som har lämnats och de inlagor om Amirehs engagemang i kyrkliga sammanhang som har getts in har mer karaktär av partsinlagor". Som kyrkoledare och biskopar är vi kritiska mot detta synsätt. I så fall är även Migrationsverkets synpunkter partsinlagor inför domstolen.

För Migrationsdomstolen liksom för Migrationsverket verkar kvinnornas bristande kunskap om kristen tro ha varit avgörande för avslagen. Amireh kunde till exempel inte svara på frågan hur många böcker det finns i bibeln eller vilka som är de tio budorden. Att hon berättar att Jesus döper i den helige andens och Guds namn och kan namnge många personer i bibeln anses inte tillräckligt. Amireh fick också frågan om varför hon inte istället konverterat till judendomen och hennes svar att det var den kristna kyrkan hon mött och även kände till sedan tidigare, och att hon inte mött någon judisk församling var enligt Migrationsverket skäl för att se hennes konvertering som "slumpmässig".

Folkrättsexperten Michael Kagan vid Amerikanska universitetet i Kairo visar i sin studie från 2009 av eritreanska pingstvänners asylansökningar i Egypten att kunskapstest för att bedöma trovärdighet i religiös konvertering inte är effektiva och riskerar att leda fel. Istället föreslår Kagan att fokus i utredningar om religion som grund för asyl bör ligga främst på "förövarens betraktelsesätt" (*the eye of the persecutor*) och vad som kan trigga igång förföljelse. Flyktingstatus ska bedömas utifrån hur konverteringen eller den religiösa tillhörigheten uppfattas av de aktörer som förföljer konvertiter eller personen från den aktuella religiösa gruppen. Genom att flytta fokus från personens kunskap om till exempel kristen tro och motiv för att konvertera till hur personens religiösa praktik skulle uppfattas vid en utvisning till sitt forna hemland, flyttas fokus till mer objektivt bedömbara kriterier.

I februari i år kom Migrationsverkets rättsliga ställningstagande angående religion som asylskäl inklusive konvertering (RCI 06/ 2012). Dokumentet innebär en tydligt höjd ambition och ger en mycket bra utgångspunkt för att förbättra förståelsen och bedömningen av ärenden där religiös tillhörighet finns som grund för en ansökan om asyl. Rättschefen betonar i ställningstagandet vikten av trovärdig, aktuell och exakt landinformation och att förföljelse kan drabba även den som tillskrivs en religiös uppfattning utan att ha den – något som kan sägas återspegla samma synsätt som Michael Kagan ger uttryck för i studien som redovisas ovan. I ställningstagandet framgår även tydligt att den sökande inte ska uppmanas att dölja sin religiösa tillhörighet vid en utvisning för att därigenom undvika förföljelse – en viktig markering gentemot en i Sverige allmänt spridd uppfattning att religion är något enbart privat. Denna markering är helt i samklang med den nyligen avkunnade EU-domen.

Vi beklagar att Migrationsöverdomstolen inte beviljat prövningstillstånd i Amireh och Zeinabs ärende. Den färskaste domen från EU-domstolen är en viktig ny omständighet som vi gärna skulle se prövas i Migrationsöverdomstolen. Det skulle kunna utveckla svensk rättspraxis utifrån de viktiga principer som EU-domstolen har slagit fast och förtydliga den bedömning som Migrationsverkets rättschef rekommenderar vad gäller bedömningen av asylärenden där religion åberopas.

Ett vägledande rättsligt ställningstagande och en dom i överdomstolen räcker dock inte för att säkerställa kloka och korrekta bedömningar av religion som asylskäl. Som påpekades i rapporten "Skilda världar" behövs det en omfattande satsning på utbildning av Migrationsverkets anställda i frågor om religion och tro och asyl, utbildningar där man får analysera olika konkreta fall, ges vidgad förståelse för

frågorna och vägledning när det gäller konkreta tillvägagångssätt i bedömningen. Vad vi känner till har det under de senaste tio åren bara ordnats en sådan utbildning vid ett tillfälle, något som är uppenbart otillräckligt på en stor myndighet som Migrationsverket. Vi anser det likaledes av högsta vikt att migrationsdomstolarna satsar på fortbildning kring frågekomplexet religion och asyl. Även exempelvis advokater och tolkar bör vidga sina professionella färdigheter på detta område. Vi bidrar gärna med expertis i en sådan utbildningsåtgärd, vi har också själva mycket att lära oss, och ser fram emot fortsatta samtal om detta.

I "Skilda världar" föreslogs även att Migrationsverket bör föra statistik över vilka konventionsgrunder som åberopas i asylansökningar – till exempel hur många som anför religion som en grund för sin ansökan. Det är viktigt inte minst för att synliggöra de här fallen och kunna följa upp hur de hanterats och vårt förslag kvarstår.

Vi uppmanar alla ansvariga parter att ta de här frågorna på högsta allvar! Grundläggande rättigheter som religionsfrihet och asylrätt får inte sättas på undantag! Särskilt inte när en människas liv kan stå på spel. Vi som kyrkoledare i Sverige kräver att beslutande myndigheter måste ha tillgång till teologisk/religionsvetenskaplig kunskap. Och här står vi gärna till tjänst!

Undertecknare:

Karin Wiborn, generalsekreterare, Sveriges kristna råd

Anders Wejryd, ärkebiskop för Svenska kyrkan
Ragnar Persenius, biskop i Uppsala stift
Martin Modéus, biskop i Linköpings stift
Åke Bonnier, biskop i Skara stift
Hans-Erik Nordin, biskop i Strängnäs stift
Thomas Söderberg, biskop i Västerås stift
Jan-Olof Johansson, biskop i Växjö stift
Antje Jackelén, biskop i Lunds stift
Per Eckerdal, biskop i Göteborgs stift
Esbjörn Hagberg, biskop i Karlstads stift
Tuulikki Koivunen Bylund, biskop i Härnösands stift
Hans Stiglund, biskop i Luleå stift
Sven-Bernhard Fast, biskop i Visby stift
Eva Brunne, biskop i Stockholms stift

Anders Arborelius, biskop Stockholms Katolska Stift
Anders Blåberg, missionsdirektor Evangeliska Frikyrkan
Torbjörn Freij, Vineyard Norden
Pelle Hörnmark, föreståndare Pingst – Fria församlingar i samverkan
Mats Joelsson, Vineyard Sverige
Kjell Larsson, missionsföreståndare Svenska Alliansmissionen
Pál Molnár-Veress, Ungerska Protestantiska kyrkan
Dositej Motika, biskop Serbiska Ortodoxa kyrkan
Bobby Sjölander, missionsföreståndare Adventistsamfundet
Lasse Svensson, kyrkoledare Trossamfundet Gemensam Framtid
Marie Willermark, kommendör Frälsningsarmén

(1 oktober 2012)

Läs vidare:

Sveriges kristna råd (2009): *Skilda världar – kyrkornas verklighetsbeskrivning av det som brister i det svenska asylsystemet*:

<http://www.skr.org/shop/skilda-varldar-kyrkornas-verklighetsbeskrivning-av-det-som-brister-i-det-svenska-asylsystemet/>

EU-domen från 5 september 2012:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=126364&mode=req&pageIndex=1&dir=&oc=c=first&part=1&text=&doclang=SV&cid=1141025>

Michael Kagan (2009): *Refugee credibility assessment and the “religious imposter” problem*, American University in Cairo: <http://www.aucegypt.edu/GAPP/cmrs/Documents/KaganReligiousImposters.pdf>

Migrationsverkets rättsliga ställningstagande om religion som asylskäl från 17 februari 2012:

<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=26959>

Migrationsöverdomstolens dom i mål nr UM 7850-10 från 30 november 2011:

<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=26334>

Postadress

Sveriges kristna råd
Box 140 38
167 14 Bromma

Besöksadress

Gustavslundsvägen 18
Alviks Torg

Telefon: 08-453 68 00

Fax: 08-453 68 29
E-post info@skr.org

Postgiro: 648 97 51-5

Bankgiro: 58 34-8756
Org.nr: 817603-0735